

RIKSÅKLAGAREN
SE/RA/135/135.01
Riksarkivet

INLEDNING

Organisation

Riksåklagarämbetet inrättades den 1 januari 1948 (instruktion 1947:1015). Det övertog därvid från justitiekanslersämbetet (JK) dess traditionella funktion som högsta åklagarmyndighet i riket utom beträffande tryckfrihetsmålen, därjämte ledningen av rikets åklagarväsende och tillsynen över de lokala statliga och de kommunala åklagarnas verksamhet. JK kvarstod som chefsmyndighet för krigsdomstolarnas åklagare (1947:1004). Den 1 januari 1965 blev ämbetet, hädanefter officiellt benämnd *riksåklagaren* (RÅ), central förvaltningsmyndighet för det från samma tidpunkt helt förstatligade åklagarväsendet (1964:739). T o m 1974 betraktades RÅ ännu enligt den äldre regeringsformen som Konungens förtroendemän och räknades formellt som tillhörig Kungl Maj:ts kansli och inte som myndighet under justitiedepartementet, ehuru ämbetet från tillkomsten var ett fristående verk både anslags- och lokalmässigt.

Arkivbestånd och förteckningsarbeten m m

Allmänna arkivstadgan blev tillämplig på RÅ 1962. Emellertid upprättades aldrig någon arkivförteckning och ej heller inlämnades till riksarkivet (RA) periodiskt några tioårs- eller tilläggsförteckningar. Vid kontakter i juni 1968 rörande arkivlokalfrågor fördes förteckningsspörsmålet på tal utan att då lösas.

På nyåret 1978 levererades till RA ämbetets äldre arkiv för åren 1948-1964 (RA dnr 48/J 1/78). En konceptförteckning över detta bestånd upprättades efter mottagandet av dåvarande arkivarien S Smedberg, sedermera kompletterad av andra tjänstemän. RÅ:s kvarvarande arkiv förblev oförtecknat.

I september 1982 kontaktades RA av ämbetet, som önskade anvisningar och råd för att upprätta en arkivförteckning i samband med företagna inventeringsarbeten inför en planerad flyttning från Linnégatan till Storkyrkobrinken. Flyttningen verkställdes i augusti 1983, varvid också sådana arkivbestånd, som förvarades i depå på Tegelludden, sammanfördes med huvudarkivet i de nya tjänstelokalerna, vars arkivutrymmen tidigare inretts för och nyttjats av industridepartementet.

Under 1983 överlämnades i omgångar till RA handlingar från RÅ t o m 1966, beträffande det hemliga arkivet t o m 1969 (RA dnr 1186/J 1, 1187/J 1, 2715/J 1/83).

Vid upprättandet av den föreliggande arkivförteckningen (RA dnr 735-85-63) har arkivbestånden hos RA och RÅ förteckningsmässigt samordnats. Detta har i praktiken inneburit att merparten av förteckningsarbetet inbegripande även inventeringen av handlingarna och serierna hos RÅ kommit att åvila undertecknad, som även sammanställt förteckningsunderlaget i fråga om de skilda serierna innehållande personalredovisnings- och löneuträkningshandlingar. Konceptförteckningen av 1978 har reviderats och dess serieindelning i flera fall modifierats. RÅ har biträtt med att enligt givna anvisningar volymförteckna de hos ämbetet förvarade stora serierna av akter. Därjämte har ämbetet ställt hjälp till förfogande för utskrift av gjorda utredningar och av arkivförteckningen.

Arkivbildningsplan

Det bedömdes vid förteckningsarbetets begynnande ändamålsenligt att utarbeta en arkivbildningsplan. Ett av undertecknad framlagt slutligt förslag har lagts till grund för signeringen och struktureringen av arkivet retroaktivt från 1948. Genom ett rent förbiseende har planen inte formellt antagits av RÅ.

Gallringsfrågor

Särskilda gallringsbeslut gällande både handlingar och verifikationer hos RÅ har av RA fattats den 1 februari 1978, nr 612, och den 23 augusti samma år, nr 643, efter i RA gjorda utredningar av S Smedberg (RA dnr 2669/S 23/77 och 1614/S 23/78). Härutöver ges utrymme för gallringar enligt generella beslut i de datorbaserade systemen för personal-, löne- och redovisningshandlingar, varom se närmare nedan. Gallringsmöjligheterna har ändå inte varit uttömda och en förnyad gallringsundersökning utförd under 1984 (PM, RA dnr 129/S 23/84) har lett fram till ett tredje RA:s gallringsbeslut för RÅ den 6 juni 1984 nr 961 jämte till följd av detta särskilda beslut i RA-protokoll samma dag beträffande vissa handlingar i RA:s förvarar. Beslutade utgallringar har verkställts genom bränning i RA:s regi i september 1981 (RA), september 1984 (RA och RÅ) och juni 1987 (RA).

Enligt nyssnämnda gallringsbeslut nr 961 punkt 2 och gallringspromemorian avsnitt 1.2 (dnr 129/S 23) skall vissa slags personalhandlingar utom diarieförda skrivelser från RÅ:s lednings- och tillsynsverksamhet beträffande det lokala åklagarväsendet för tiden 1948-1964 utgallras. Handlingarna i fråga överlämnades dels i januari 1978, dels i april 1983 utan gängse reversal och kvittens. Utplockandet av diarieskrivelserna och inläggningen av dem i de ordinarie aktseriernas volymer har bedrivits under september 1984 och augusti 1986 samt avslutats i juni 1987. Det från JK härrörande materialet från 1930-talet fram t o m 1947, som ej alls berörts av gallringen, har i sin helhet återförts till dennes arkiv, där de i uppordnat skick utgör 8 volymer i en egen serie F VI.

Det utgallrade RÅ-beståndet, som bestod av ett stort antal buntar, eller snarare packar, hade följande sammansättning: Åklagarförordnanden 1948-61, d:o Stockholm-Göteborg 1954-56, extra d:o 1951-61, landsfogdeledigheter 1948-61, landsfogdeassistent- och aspirantledigheter 1951-61, stadsfiskalsledigheter 1948-60, länsakter 1964, stadsakter 1948-64, landsfiskalstjänster 1948-55, indragna stadsfiskalstjänster 1948-50, tullåklagare 1962-63, sjöåklagare 1950-63, tjänstgöring enligt 20 § domsagostadgan 1960-64, förordnanden för Th Rosenberg 1963-64, osorterade handlingar 1953-64.

Särskilda bestånd

RÅ:s arkiv har i RA tillförts vissa handlingar av enskild natur, nämligen f riksåklagaren Maths Heumans privata anteckningar om Kejne- och Haijbyaffärerna. RA och RÅ erhöll 1975 var sitt exemplar av dessa. Sedan 1985 finns båda i RA (reversal L 1/85), Anteckningarna är överlämnade med stöd av 2 kap 11 § 3 mom TF och således inte allmänna. Särskilda tillgänglighetsvillkor gäller. (Not 5 juni 2001: Handlingarna ifråga, i pappersexemplaret av 1988 års förteckning redovisade som en Ö-serie, är numera överförda till *Maths Heumans arkiv* RA 720621. /CT).

Vid sidan om det regionala och lokala åklagarväsendets organ, vars arkivmyndigheter

landsarkiven är, har RÅ vid några tillfällen specialförordnat lokal åklagare i särskild typ av mål berörande hela riket och ej dennes distrikt ensamt. Arkivbildningen har i förefintliga fall hållits åtskild från åklagarens ordinarie, geografiskt bestämda verksamhet. Dessa uppdrag torde därför principiellt betraktas som "eo åklagarmyndighet" med RA såsom rätt arkivmyndighet.

Landsfogden i Karlstad Anders Holmström var sålunda åren 1956-58 förordnad såsom särskild åklagare i bestickningsmål. Hans arbete fortsattes med början under 1958 fram till 1961 av länsåklagaren i Stockholm Thorsten Rosenberg. Tiden 1970-82 har länsåklagaren Ingemar Eliasson vid länsåklagarmyndigheten i Malmöhus län haft ett motsvarande uppdrag i fråga om skattekobrott.

Holmströms handlingar, utom i de ärenden som fortsattes av Rosenberg, överlämnades i juli 1965 till RA. De har placerats och förtecknats som Bihang till RÅ:s arkiv. Rosenbergs handlingar fanns i februari-mars 1965 enligt anteckningar hos RA:s första sektion fortfarande i behåll hos åklagarmyndigheten i Stockholm, dit de på sin tid överantvardats. De har därefter gått ett ovisst öde tillmötes. Vid förfrågan hos åklagarmyndigheten och hos Stockholms stadsarkiv hösten 1984 har de inte kunnat återfinnas. Eliassons handlingar har på framställning av landsarkivet i Lund deponerats hos detta (RA dnr 485-85-63). En förteckning över dem har fogats såsom bilaga till ovan nämnda Bihang i RÅ:s arkivförteckning.

Redovisningshandlingar

Det manuella redovisningssystemets handlingar hos RÅ sträcker sig fram till budgetårsskiftet 1971/82. Den 1 juli 1972 övergick RÅ med åklagarväsendet till datorbaserad redovisning i System S och tillhörde de tre budgetåren 1972/73 - 1974/75 redovisningsgrupp (RG) 19 hos domstolsverkets organisationsnämnds (DON) redovisningscentral (RC). Från den 1 juli 1975 har RÅ tillhört RG 18 hos departementens organisationsavdelnings (OA) RC, från den 1 juli 1977 benämnd budgetdepartementets RC, numera från den 1 oktober 1983 regeringskansliets förvaltningskontors RC. Handlingarna förvaras hos RÅ, som är eget rapporterings- och serviceorgan för hela åklagarväsendet i System S. De utgallras enligt RA:s gallringsbeslut nr 785 den 24 september 1981.

Den enda pappershandling i System S som bevaras, bokslutet, ingår budgetåren 1972/73 - 1974/75 i det gemensamma bokslutet för RG 19 (DON) och budgetåren 1975/76 - 1979/80 i det gemensamma bokslutet för RG 18. Någon seriebildning sker dessa perioder således inte hos RÅ med åklagarmyndigheterna (ÅKM). Från budgetåret 1980/81 framtas separat bokslut, som fortsättningsvis bildar en serie hos RÅ.

Löneuträknings- och personalredovisningshandlingar

I och med att åklagarväsendet förstatligades den 1 januari 1965 blev RÅ, som tidigare nämnts, central förvaltningsmyndighet för detta och inträdde från samma tidpunkt jämte ÅKM i försvarets civilförvaltnings datorbaserade centrala lönesystem (FCF) enligt Kungl Maj:ts beslut den 29 maj 1964. RÅ fungerade i systemet som central lönekassa och registrerings- och serviceorgan. Handlingarna omhändertogs av ämbetet för förvaring. Det övertog även matrikelföringen, vilken tidigare för statligt vidkommande legat hos de lokala statliga myndigheter, som varit den äldre organisationens huvudmän, och för det kommunala åklagarväsendet hos magistraterna.

Alla handlingar i FCF-systemen utgallras enligt RA:s gallringsbeslut nr 532 den 27 juli 1976, utom de manuellt förda båda s k grundhandlingarna, de s k journalkorten (lönestatistik korten) och lönekorten (löneklassplacering korten), som tillsammans lämnar en fullständig löne- och personalhistorisk dokumentation. De förra skall bevaras enligt beslutet. Hos RÅ bevaras även de senare. Dupletter av korten jämte andra in- och utdatahandlingar i systemet hos RÅ eller hos de lokala åklagarmyndigheterna kan utgallras.

Åklagarväsendet var anlitat som försöksorganisation bl a vid övergången från FCF till det datorbaserade statliga löneuträknings systemet SLÖR och dess omedelbara föregångare PAI-LÖN. RÅ med ÅKM har varit de *enda* statliga myndigheter, som haft PAI-LÖN i reguljär drift, låt vara blott ett halvt år tiden juli-december 1976, innan det övergavs och ersattes med SLÖR, varvid RÅ och ÅKM var de första myndigheter, som inträdde i detta den 1 januari 1977.

RÅ är arkivbildare för åklagarväsendet beträffande handlingar både från PAI-LÖN och SLÖR. De förra utgallras enligt det ovan nämnda gallringsbeslutet för RÅ nr 961 punkt 4. Samtliga pappershandlingar i SLÖR utgallras enligt RA:s gallringsbeslut nr 925 den 6 december 1983 utom det äldsta myndighetsregistret. Tjänstgöringsjournalen bevaras centralt hos RA på mikrofilm fr o m den 1 januari 1979. Som ersättning för denna åren 1977 och 1978 bör hos RÅ, eftersom årsjournalerna på papper ej sparats, men även för tiden från 1979, de manuellt förda båda typerna av grundhandlingar tjänstgörings korten och löne korten bevaras, varav de förra utgör en fortsättning av journal korten i FCF.

RÅ med ÅKM var också försöks myndigheter i statskontorets s k personaladministrativa informationssystem PAI (BAS/PAI) redan från första etappen med produktionsstarten den 1 oktober 1970 (eller från 1 april, om man betraktar omläggningsskedet). BAS/PAI upphörde i maj 1974. Ur detta utvecklades det nämnda systemet PAI-LÖN. För indatahandlingarna hos RÅ avseende BAS/PAI gäller RA:s gallringsbeslut nr 308 den 4 januari 1972.

RÅ jämte ÅKM inrättade även, sannolikt under våren 1973, i det på grundval av PAI vidare utvecklade omlokaliseringssystemet O/PAI med statens personalnämnd som driftsansvarig från mitten av samma år. Utdatahandlingarna i systemet hos RÅ utgallras enligt RA:s gallringsbeslut nr 619 den 13 mars 1978.

Stockholm den 29 januari 1988

Nils Rosqvist